

Tomàs de Villanueva) era anex de Favara, dependent de Pego amb 18 cases de moriscos, i c. al 1570 el Beato hi feu fer esgl., però despoblat amb l'expulsió, hi hagué carta de població el 1611, i c.1800 -10 hi havia poques cases; i Escolano parla d'un castell arruïnat, que era allí mateix perquè Oliva (en la proximitat del qual ho posa), ja és limítrof al N. de la vall de Pego. SSiv. en dóna sense datar, variants *Benimeya*; que és la que com despoblat de Pego troba Lapeyre, amb 9 moriscos l'a. 1563 (p. 46), no figura en els altres censos moriscos ni en el de 1609 p.p. Reglà.¹

En una nota (Chabàs?) a un treball de Jul. Ribera, *El Archivo* 1, 52, n.1, «*Benumea* o *Benibumeya* aldea despoblada V. de Pego»: és que Ribera diu allí que Abu Mervan *Ben Omeya*, ben sabell, home savi i entès fou alcaidi de Dènia (fill de *Potrit* «*Potrós*») (veg. el nostre art. *Potries*), i la nota suggereix que vingué del nom d'ell el del despoblat de Pego; hi torna Ribera, en *Dis. y Op.* II, 213 atribuint-ho ell mateix a la tribu dels *Omeya*; ja Escolano havia suggerit relacionar-lo amb el «linajo Humeya» de Còrdova: vol dir evidentment els califes.

En la meua enq. de Pego ja no aparegué aquest nom, però el rústic bon inf. d'aquella vall m'hi situa una pda. *Morumája* (xxxii, 108.25): això pot resultar d'un canvi de consonantisme nasal de *Benum* (assimilació de la *b* i dissimilació de la *n*), i aquesta forma és quasi una de les variants que cita SSiv. sense documentar: *Bonime* i *Bebnumeya*.

D'altra banda tenim el nom situat a Bèlgida (que és a la vall d'Albaida 35 o 40 k. a l'O. de Pego), localitats, doncs, inconfusibles. Consta *Benimeya* com a despoblat ant. de Bèlgida, en *GGRV* Val. II, 29, i p. 30 com pda. del seu terme. En SSiv. solament figura dins l'art. *Bèlgida* dins una llista de 8 noms, que «fueron alquerías arabes desaparecidas, algunos de cuyos nombres se conservan».

ETIM. Deuen tenir raó essencialment la de Ribera-Chabàs i fins Escolano i diríem que essencialment sembla ser també el cas de la de Bèlgida (no crec que sigui mossarabisme de PINNA MEDIA, com havia especulat jo); a la de Pego es deu referir el llibret d'Asín fent venir «Benihumeya, despoblado priv. Alicante), de *Bani' Umayya*. Però en àrab hi ha dues arrels parònimes.

Molt poc descabdellada la que admet Asín 'ser servidor', 'ama', 'criada' (però no estranya). L'ús occidental: 'am serva i 'ummi 'laycus' (*RMa.* 987b) i en efecte hi ha hagut un diminutiu 'Umāya renom a Algèria (*GGAig*).

D'altra banda, però, és molt més fecunda i molt descabdellada en l'ús general i clàssic 'my 'ser orgullós'. Cec i també 'cec' i 'ignorant'; també en *RMa.* («Caecus, excaecare, ignorantia») i productiva NPP, 'Umāyyān a l'Aràbia Central i en el Nedjd (Socin,

Hess, p. 1b)

Una solució seria admetre que contribuirien totes dues arrels parònimes en *Benume(i)a* de *Ben-'Ummāyya* i *Beniumeia* (d'on després contracció en *Benimeia*) de *bāni* 'Umāyya o -āyyān; ço que tindria l'avantatge d'explicar millor a nosaltres romanistes la conservació de la *i*, de *Ben(i)umeia* trobant-se davant la forta articulació del 'ain àrab.

¹ Mateu Llopis, *P.Val.* p.66, diu que formava part del Marquesat de Guadalest (?) vall 20 k. al S. de Pego i encara més lluny de Bèlgida.

UNAIRE, ONÀER

Font i paratge rural en el te. de Callosa d'En Sarrià.

Unàire és el nom d'aquest paratge que vaig recollir viu en l'enq. de 1963 a Callosa (xxxiv, 184.3), però en la del poble veí, Bolulla, digueren Onàer el dia abans (xxxiv, 179.25). Aquesta és la forma que dóna Cavanilles: «las huertas de Callosa se fertilizan con las fuentes llamadas Mayor, *Onàer*, Micleta y Montroy, la de *Onàer*, en el distrito de este nombre, al N. de la villa a 1/2 h. de distancia» [o sigui en direcció de Bolulla] (1a. ed. 1798, II, 236; 2a. ed. 301.9 i 13f.). D'ell ho deu recollir F. Pacheco (*GGRV.* p. 686), que diu que els de Callosa reguen amb les aigües de Bolulla, i beuen de les fonts potables de les pdes. de Micleta i Onàer.

Sens dubte arabisme, car ja ho mostra l'estructura que recorda la dels diminutius àrabs. El mot àrab documentat que ha de ser bàsicament l'ètimon no coincideix del tot, però és ben semblant; en *PALC.* *unāyda* «era pequeña» (p. *unaydarīl*), dim. de 'andar, i pl. *anādīr*, «era donde trillan» (*PALC.* 237b21, 20), *RMa.* recull també el primitiu: Area: 'andar' (pl. *anādīr*).¹

Ben comprovat pels lexicògrafs clàssics «'andar', *najdar a place in wich wheat or grain is trodden*, en el *Djaubari* (a. 999). I el murcià *Ibn Sida* (*S.XII*) i el *Qamūs* (1400), amb l'advertiment que és un mot del dialecte de la gent de Síria (Lane, arrel *nār*, col. 278b). En el nom de lloc valencià degué designar primerament un replà de terreny usat com a era de batre (*PALC* etc.), en aquest replà deu brollar la deu descrita per Cavanilles etc.

Hi ha, però, un detall fonètic que no lliga del tot: les formes vives i ja de Cavanilles són sense la *d* —de *Unāydar*. En l'àrab dels moriscos callosins el mot potser està un poc alterat. Sospito que hi hagué influència o contaminació per obra de dos NLL veïns. *Niro* fou el nom d'una alqueria mora de la vall de Guadalest, citada pel *Rept* (Bof. 478), junt amb altres (que continuaren després com noms de pobles d'aquesta vall), cit. junt amb *Onda*, *Banimantell*, *Benifato*, *Benirida*, *Andarella* (tots ells entre 5 i 8 k.